

Самостійне вивчення.

Тема: Кормові сіяні трави та нові кормові культури.

План

1. Господарське значення багаторічних і однорічних сіяних трав.
2. Багаторічні та однорічні бобові трави. Вирощування їх на сіно і насіння.
3. Багаторічні та однорічні злакові трави.
4. Нові кормові культури.

Важлива роль у створенні міцної кормової бази для громадського тваринництва належить кормовим травам. До кормових трав належать одно- і багаторічні рослини з родин бобових і злакових.

Кормові трави є джерелом високобілкових, вітамінних зелених кормів, сіна, сінажу, трав'янистого борошна. Особливо висока кормова цінність багаторічних бобових трав: 1 кг сіна з цих трав відповідає в середньому 0,5 кормової одиниці, містить 80–100 г перетравного протеїну, 25–45 мг каротину, 11–17 г кальцію і 2,2–3,4 г фосфору. Ще вищі поживні якості має трав'яне борошно. За кількістю незамінних амінокислот і вітамінів корми з багаторічних бобових трав займають одне з перших місць серед інших видів кормів.

Багаторічні бобові трави (люцерна, конюшина, еспарцет, буркун).

Багаторічні трави відзначаються досить високими кормовими показниками. Так, у сіні конюшини, люцерни та еспарцету ранніх строків збирання в 1,5–2 рази більше перетравного протеїну, ніж у кращому сіні природних лук. За вмістом вітамінів сіно багаторічних трав також переважає багато інших кормів.

За кількістю кормових одиниць 100 кг сіна багаторічних бобових трав може замінити приблизно 50 кг зерна вівса або 40 кг зерна ячменю чи кукурудзи.

Дуже цінним кормом у літній період є зелена маса бобових трав, якою можна повністю задовольнити потреби тварин у білках і вітамінах.

Багаторічні трави відіграють важливу роль і в підвищенні родючості ґрунту, збагачуючи його на азот.

Люцерна. Люцерна – цінна кормова культура. За вмістом перетравного протеїну (1 кг зеленої маси містить 39 г, сіна – 103 г, а трав'яного борошна – 135 г) вона перевищує конюшину червону люцерна містить багато вітамінів та мінеральних речовин і особливо цінна для молодняку сільськогосподарських тварин і птиці. Люцерна є найкращим зеленим кормом для свиней.

Люцерна має вигляд куща з великою кількістю добре розгалужених густо облиствлених стебел до 170 см заввишки. Коренева система люцерни стрижнева, добре розвинена. Головний корінь вже в перший рік життя проникає на глибину 1,5–2 м, а в наступні роки – до 4–10 м. Листки складні трійчасті. Середній листок сидить на дещо більшому черешку, ніж бічні. Центральна жилка листочків виступає за верхівку листової пластини. Верхня частина листочків зазублена. За цими ознаками люцерна легко відрізняється від інших бобових трав.

Люцерна холодостійка і водночас теплолюбна рослина. Насіння її починає проростати при температурі 1–2⁰С тепла, а дружні сходи з'являються при 18–20⁰С. Сходи переносять приморозки до 3–5⁰С, тому висівати люцерну можна в дуже ранні строки. Для утворення зеленої маси люцерна потребує суми ефективних температур у межах 800–850, насіння – не менше ніж 1300.

Проникаючи глибоко в ґрунт, коренева система люцерни вбирає вологу і поживні речовини з глибоких шарів ґрунту, що зумовлює її високу посухостійкість. Тому, люцерну вирощують переважно в районах нестійкого і недостатнього зволоження. Люцерна світлолюбна рослина і гірше, ніж конюшина, переносить затінення покривними культурами.

Сорти люцерни, районовані в Україні: Веселоподолянська 11, один із високоврожайних сортів – Зайкевича, Надія, Херсонська 7, Херсонська 9, Райдуга, Ярославна, Полтавчанка.

Конюшина. Із багатьох видів конюшини, що ростуть на Україні, найбільш поширена конюшина червона, або лучна, підвид двоукісна.

Поширена в Лісостепу і на Поліссі, добре росте в передгірних та гірських районах Карпат.

Конюшина червона цінна кормова рослина: 1 кг зеленої маси її відповідає 0,2 кормової одиниці і містить 27 г перетравного протеїну, а 1 кг сіна відповідно 0,52 і 82 г .

Конюшина червона зберігає травостій переважно 2–3 роки. Вже після другого року використання посіви, Гадяцька місцева, Глухівська місцева, Чернігівська місцева.

Продуктивність конюшини її зріджуються. Тому, у польових сівозмінах її використовують один рік (інколи півтора), а в кормових не більш ніж два роки. У передових господарствах збирають по 50 ц/га і більше сіна конюшини.

Конюшина червона має стрижневу кореневу систему, яка проникає в ґрунт порівняно неглибоко – до 1,5 м. Основна маса коренів знаходиться у верхньому (0–30 см) шарі ґрунту. Залежно від умов вирощування рослини конюшини червоної мають до 10 і більше стебел. Стебла прямостоячі, гіллясті, 70–80 см заввишки, листки складні, трійчасті. Листочки складного листка сидять на невеликих, однакової довжини черешках.

Насіння конюшини лучної проростає при температурі 2–3⁰С. Рослини здатні витримувати морози до мінус 20⁰ навіть у безсніжну зиму.

Дуже вибаглива конюшина до вмісту поживних речовин у ґрунті, особливо фосфору і калію. Добре росте на опідзолених ґрунтах і вилугуваних чорноземах, темно-сірих і сірих лісових із слабко кислою або нейтральною реакцією.

Порівняно з люцерною, конюшина лучна потребує більше вологи. Конюшина добре реагує на полив.

Серед кращих селекційних і місцевих сортів конюшини найпоширеніші Білоцерківська 3306, Глорія місцева поліпшена, Носівська 4, Полтавська 75, Уладівська 34;

Еспарцет. За поширенням і значенням у кормовиробництві еспарцет займає третє місце після конюшини і люцерни. Як кормову культуру його використовують на зелений корм і сіно. Еспарцет охоче поїдають усі види сільськогосподарських тварин.

Характерними відмінними ознаками еспарцету від конюшини, люцерни та інших багаторічних бобових трав є непарно перисті листки; великі, 0,8–1,4 см завдовжки квітки, зібрані в багатоквіткові довгі (3–20 см) суцвіття-китиці; великі напівкруглі однонасінні плоди – боби. У виробництві використовують три види еспарцету: виколистий, закавказький і піщаний.

Буркун – одно- або дворічна верхова трава. Використовують його переважно на сіножатах, хоч він добре поїдається тваринами і на пасовищах. Поширений у південних степових, лісостепових районах, трапляється і на Поліссі. Великий ареал рослин зумовлює посухо- і морозостійкість буркуну, а також високу солевитривалість, завдяки чому він добре росте на осолоділих, солончакуватих ґрунтах і солонцях. Вирощують буркун як кормову і сидеральну культуру (перший укіс на трав'яне борошно, сінаж, другий – заорюють).

Кормова цінність зеленої маси і сіна буркуну дещо нижча, ніж люцерни, еспарцету та конюшини, але вони досить поживні. При врожайності 40–80 ц/га сіна або 200–300 ц/га зеленої маси 100 кг зеленої маси відповідають 23 кормовим одиницям і містять 3,2 кг перетравного протеїну, 0,31 кг кальцію, 0,08 кг фосфору, 3,5 г каротину. Центнер сіна відповідає 52 кормовим одиницям із вмістом у кожній по 130–140 г протеїну. Смак і поїдання корму дещо погіршуються через вміст алкалоїду кумарину

(в усіх органах рослини в зеленій масі – до 1,5%). Це надає буркуну гіркості і специфічного запаху.

Буркун є цінним медоносом, що пояснюється особливостями цвітіння рослин: першими зацвітають нижні суцвіття, що мають

50–150 квіток, а в них – нижні квітки; суцвіття цвітуть протягом двох тижнів, рослини і поля в цілому – до двох місяців.

Головний корінь буркуну веретеноподібний, дуже розгалужується, у ґрунт проникає на глибину до 3 м. Коренева система буркуну посилює промивний режим ґрунту, оскільки на другий рік життя корені відмирають, розкладаються, через пустоти на їх місці з верхніх горизонтів ґрунту добре виносяться солі. При цьому, посилюється аерація засолених ґрунтів.

Буркун належить до ярих культур, у рік сівби утворюються генеративні пагони і в першому чи другому укосі може сформуватися насіння. Його збирають переважно з рослин першого укосу. Буркун з весни рано відростає з бруньок, розміщених на кореневій шийці, а після першого скошування рослини регенерують за рахунок бруньок відновлення, розміщених на приземній частині стебла досить високо над поверхнею ґрунту. Отже, скошувати рослини слід на висоті не нижчій за 15–18 см. Звичайно за літо посіви буркуну скошують 2–3 рази.

Стебла буркуну швидко грубіють, тому не слід запізнюватися із збиранням врожаю. На сіно, зелену масу буркун збирають у фазі бутонізації, для виготовлення трав'яного борошна – під час утворення перших бутонів, на сінаж – під час цвітіння. У господарствах України районовано сорти буркуну білого, зокрема Верховинський, Антей (з низьким вмістом кумарину).